

Översyn och utredning av kommunens bestämmelser om omställningsstöd och pension för förtroendevalda (OPF)

Kommunledningsförvaltningen har på uppdrag av Kommunstyrelsen gjort en översyn av bestämmelserna om omställningsstöd och pension för förtroendevalda, i avsikt att förtydliga och underlätta arbetet framöver med Omställningsstödet.

Utarbetad uppdaterat underlag för OPF-KL innebär ett antal förtydliganden och ställningstagande för att tydliggöra vad som gäller och på vilka grunder beslut ska fattas vid godkännande/avslag av en ansökan.

2025-02-19

Tilläggs att under beredningstid för ärendet har revideringar beslutats av SKR vilket innebär att pensionsmyndigheten har anta namnändring för Bestämmelserna om omställningsstöd och pensioner för förtroendevalda från OPF-KL 18 till OPF-KR25, samt att pensionsavgiften ändras från 4,5% och 30% till 6% och 31,5%

Detta påverkar inte det utarbetade underlaget mer än att det framöver benämns som OPF-KR25 samt att premieuppgifterna i Kap 3 §5 är uppdaterade.

I korthet innebär det:

- 1, att omställningsstöd gäller för förtroendevald med uppdrag som fullgörs hos Enköpings kommun och /eller kommunalförbunden på heltid eller betydande del av heltid.
- 2, att lämna uppdrag på heltid eller betydande del av heltid ger grund för omställningsstöd
- 3, Omställningsstöd omfattar såväl den som har en anställning att återgå till som den som inte har en anställning vid tillfället.
- 4, att det är endast uppdragstid i Enköpingskommun och /eller kommunalförbunden som ligger till grund för kvalificeringstid, dvs tid inom region/annan kommun ligger ej till grund för kvalificeringstid.
- 5, att kostnadstaket för aktiva insatser baseras på ett PBB,
- 6, att beräkningen för ekonomiskt omställningsstöd i första hand baseras på det arvode förtroendevald skulle haft om ingen frånvaro.
- 7, att om förtroendevald med ekonomiskt omställningsstöd på nytt blir innehavare av uppdrag med arvode eller får andra förvärvsinkomster, sker samordning utifrån för var tids gällande samordningsregler.
- 8, att tidsangivelser i ansökningsprocessen tidsbestäms och grunder för minskning eller indrag av stöd klagörs

9, att hanteringen av ett årligt prisbasbelopp ska undantas från samordningen är klargjort

Kap2 §1

Klargörande om vilka som omfattas:

I nuvarande regelverk är det skrivet att bestämmelserna är gällande för de som fullgör uppdrag hos kommunen, landsting/regionen eller kommunalförbundet. Skrivningen är utifrån en mall som ska anpassas till kommunen eller regionens situation. Det framgår inte utifrån tidigare beslut vilka uppdrag som omfattas av reglerna, om det är ett regelverk för uppdrag i kommunen endast eller även gällande för uppdrag i kommunalförbunden. Kan vara av vikt för att klargöra bland annat beräkning av kvalifikationstid och kvalifikationsnivå.

Enligt definitionen av förtroendevald enligt 2 kap§1 kommunallagen så avses även kommunalförbund. Däremot inte styrelseledamöter i kommunala aktiebolag.

För att tydliggöra vad som är gällande utifrån Enköpings kommuns omställningsstöd föreslås att skiva att det gäller för de som fullgör uppdrag hos Enköpings kommun och/eller kommunalförbunden. Även om de som idag har uppdrag i kommunalförbunden inte för närvarande har uppdrag på heltid.

Kap 2 §2

Klargörande kring att lämna sitt (sina) uppdrag

Diskussion har varit kring kriteriet att lämna sitt (sina) uppdrag och vad det egentligen innebär. Om det skulle innebära att lämna samtliga uppdrag i Enköpings kommun blir isåfall ett tydligt avgränsat kriterium vid bedömning att personen inte har några uppdrag alls för Enköpings kommun. Alternativ om det innebär att lämna uppdrag på heltid eller betydande del av heltid för att ändå ha en mindre del uppdrag.

Avsikten med omställningsstöd är att ge stöd i återgången till arbetslivet. Om uppdragen minskar från heltid/betydande del av heltid är omställningen en trygghet för att brygga över till arbetslivet tillbaka till den anställnings som finns eller till att finna ett nytt arbete.

Därav kvarstår skrivningen att lämna sitt (sina) uppdrag som syftar till heltidsuppdrag som är grundkriteriet för att omfattas av omställningsstöd.

Aktivt verka för nytt arbete:

Omställningsstödet förutsätter att den förtroendevalde själv aktivt verkar för att få ett nytt arbete. Förtydligande behövs vilka krav som finns, hur det följs upp och vilka konsekvenser det kan få om så inte sker.

Texten är ofullständig och oklar genom att det ger uppfattning om att det förutsätts att det inte finns en anställning att återgå till. Förtroendevald som har en anställning men varit frånvarande under längre tid kan behöva aktiva insatser för att brygga över till en fungerande återgång i till arbetslivet.

När det gäller ekonomiskt omställningsstöd så finns rätten om kriterier är uppfyllda med samordning från dag 1 utifrån nu gällande samordningsregler.

Föreslagen text är förtydligad med att kravet på att aktivt verka för att få ett nytt arbete gäller i de situationer där ingen anställning finns att återgå till.

Kvalifikationstid

Varje kommun/region svarar för sin del av kostnaden. Men om förtroendevald går från uppdrag i region till kommun eller vice versa behöver beslut tas kring hur det ska hanteras gällande kvalifikationstider och kostnadsfördelning. För att en sådan hantering ska vara fungerande behövs överenskommelser över gränserna för att säkerställa god hantering av faktaunderlag för att därifrån ta beslut om rätt till och fördelning av omställningsstöd.

I avsaknad av sådana överenskommelser föreslås att endast uppdragstid i Enköpings kommun/ Kommunalförbund ligger till grund för kvalificeringstiden, vilket vi själva har kontroll över och kan ta fram faktaunderlag inför beslut.

Kap2 §3

Bedömning av sammanhängande tid:

Texten behöver förtydligas med att vid beräkningen av sammanhängande uppdragstid ska föräldraledighet, sjukdom och liknade frånvaro inte bedömas som att det avbryter uppdragstiden. När det gäller likande frånvaro anser vi att det är tillräckligt vägledande med F-ledighet och sjukfrånvaro vad det gäller för typ av ledigheter. Att skriva in fler exempel riskerar endast att avgränsa för hårt och är inte avsikten.

Att lägga till "giltig" frånvaro gör dock det mer tydligt i att det redan är en omhändertagen och godkänd frånvaro.

Ansökan

En tydlighet behövs gällande tidsgränser för när en ansökan senast ska inkomma, när senast en aktivitet ska vara påbörjad och inom vilken period den ska vara genomförd. Även vem som är mottagare av ansökan. Några vägledande exempel vad aktiva insatser är och vilken leverantör som nyttjas. När det gäller vad en insats maximalt får kosta bör även framgå.

Föreslår ett maxtak på ett prisbasbelopp (57 300kr för 2024)

En bedömning ska göras vid varje tillfälle att "rätt insats" erbjuds med kvalitet. Vikten av att det är i syfte för återgång till arbete, vilket inte alltid innebär maxkostnad.

Förtydligande behövs och är inskrivna kring krav på återkoppling och uppföljning av att förtroendevald deltagit och genomfört de aktiviteter som kommunen bekostat.

Kap2 §4

Ekonomiskt Omställningsstöd och samordning:

Beslut är sedan tidigare tagna gällande att ekonomiskt omställningsstöd utges i högst två år och samordnas med förvärvsinkomster, varvid årligen ett prisbasbelopp undantas från samordningen.

Klargörande behövs hur beräkningen ska göras då omställningsstödet kan utgå med 3 månader upp till 24 månader och hur hanteringen ska vara gällande att årligen undanta ett prisbasbelopp. (Se förslag på förtydligande under samordning)

Beräkningen

Ekonomiskt omställningsstöd beräknas på den förtroendevaldes genomsnittliga månadsarvode gånger tolv under senaste året. Även här bryter inte föräldradighet eller sjukfrånvaro beräkningen för sammanhängande uppdragstid. Det innebär att vid beräkning av genomsnittligt månadsarvode finns ev inte 12 månader att utgå ifrån.

Finns då två alternativ, antingen görs beräkningen med ett snitt på det arvodet som betalats ut under uppdraget. Alt görs beräkningen på 12 månader utifrån arvode personen skulle haft om ingen frånvaro.

Föreslår att i första hand göra beräkningen på vad personens skulle haft om ingen frånvaro. Det blir mest korrekt att utgå ifrån vad det faktiskt hade varit för arvode om ingen frånvaro. Om det av något skäl inte blir görligt, då görs en snittberäkning på det arvodet som betalats ut. På så sätt är beräkningen bestämd hur den ska göras från början och förhindrar/försenar inte handläggningen med ärendet.

Rätten till stöd upphör

Utifrån tidigare skrivning framgår att rätten till ekonomiskt omställningsstöd upphör om den förtroendevalde får nytt uppdrag med sammanlagt minst 40% av heltid. Skrivningen innebär att det är strikt 40% uppdragstid, detta oavsett arvodesnivå. Har funnits diskussioner om att även förvärvsinkomster som är mer än 40% ska innebära att stödet upphör. Det skulle kunna innebära en inlåsnings effekt och incitamentet att ta arbete/uppdrag helt försvinner. Här finns en kontraproduktivitet inbyggd i grundmallen från SKR och uppdrag finns att omarbeta OPF-KL till 2026.

Det innebär att beslut behöver hanteras lokalt för att klargöra vad som är gällande.

Grundtanken är att ge trygghet även i de situationer där uppdraget drastiskt förändrats från 100% till en betydligt lägre % i uppdrag.

Då Enköpings kommun har reglerat samordningen att vara gällande från första året är det omhändertaget och arvoden/förvärvsinkomster samordnas från dag ett. Förslaget är en omskriven text där det framgår att förtroendevald med ekonomiskt omställningsstöd som på nytt får uppdrag eller förvärvsinkomster så sker samordning enligt gällande samordningsregler.

Ansökningsförfarandet

Är i nuvarande skrivning en avsaknad av vägledning med tidsgränser för ansökan, gränser för att hantera retroaktivitet och mottagare av ansökan.

Behov finns även att tydliggöra vad som gäller utifrån att förtroendevald under tiden med ekonomiskt omställningsstöd utför arbete utan ersättning eller mot låg ersättning eller får annan ersättning än förvärvsinkomst.

Finns även behov av att klargöra vad som gäller om man själv beslutar att lämna, begär tjänstledigt från sin anställning, eller behöver lämna på grund av oegentligheter.

Förtydligande föreslås med att pensionsmyndigheten kan besluta att minska eller dra in omställningsstödet i dessa fall. Förtydligande har skrivits in gällande grunder för att dra in ett tidigare beslutat stöd, tex i situationer där förtroendevald dömts för brott som skulle medfört att personen blivit skild från sitt uppdrag.

Skäl kan finnas att förtroendevald väljer att avsluta den nuvarande anställningen, det i sig tar inte bort rätten till omställningsstöd men innebär en samordning med den inkomst som skulle ha varit utifrån att det fanns en anställning att återgå till.

Kap2 §6

Samordning

Är en avsaknad i nuvarande skrivning kring inlämning av inkomstuppgifter från förtroendevald, samt hantering gällande avräkning av ett årligt prisbasbelopp.

För att säkerställa att korrekt utbetalning görs har förtydligande skrivits in gällande krav på inkomstuppgift lämnas (även om noll kr) för att en utbetalning ska ske.

Då ett prisbasbelopp ska undantas i avräkningen behöver det hanteras i proportion till det beslutade ekonomiska stödet. Förslaget är att innan samordningen görs undantas ett fribelopp motsvarande 1/12 del av det aktuella prisbasbeloppet.